

1. *Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. академіка В.М. Гейця. – К.: Фенікс, 2003. – 1006 с.* 2. *Лапко О.О. Розвиток системи управління науково-інноваційною сферою в Україні // Економіка і прогнозування. – 2002. – №1. – С. 55–62.* 3. *Лапко О.О., Буренков В.В., Педько С.Б. Розвиток економічних досліджень в нафтогазовій галузі та їх спрямування // Збірник наукових праць НДІ нафтогазової промисловості НАК „Нафтогаз України”, 2005. – №1. – С. 203–206.*

УДК 330.341

А.А. Навроцький

Науково-дослідний інститут нафтогазової промисловості Національної акціонерної компанії “Нафтогаз України”

ЕКОНОМІЧНЕ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРЕЗ ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

© Навроцький А.А., 2007

Розглянуто необхідність активізації процесу застосування інвестиційно-інноваційної моделі зростання національної економіки. Зроблено акцент на необхідності формування сучасного інструментарію державної політики стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності, розглянуто її найважливіші напрями.

Necessity of activating efforts aimed for process of applying investment and innovation model of national economy growth are described in the article. Accent is stressed on the necessity of forming modern set of state policy tools for stimulating investment and innovation activities important spheres of such policy are investigated.

Постановка проблеми

Проблема інвестицій та інновацій є як ніколи актуальною для стратегічного розвитку України. Як свідчать статистичні дані, національна економіка вийшла із фази зростання і перейшла у фазу загасання. Якщо у 2004 році приріст ВВП становив 12,1%, то за січень – листопад 2005 р. – лише 2,8%. Для забезпечення національного відродження України треба, насамперед, вивести її на траєкторію сталого розвитку, а це, як справедливо зазначають фахівці, гарантуватиме інвестиційно-інноваційна модель розвитку економіки. За розрахунками експертів, інвестиційно-інноваційна модель забезпечує 50% економічного зростання: приблизно 21% – за рахунок інвестицій і 29% – за рахунок інновацій.

Отже, вкрай важливим для України було б, щоб інвестиційно-інноваційна складова стала визначальною в забезпеченні її економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблему інвестиційно-інноваційної діяльності в її різних аспектах досліджено в роботах багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема М. Бланка, О. Гаврилюка, В. Геєця, М. Герасимчука, Б. Кваснюка, О. Лапко, А. Мартенса, А. Пересади, М. Чумаченка, А. Чухно та багатьох інших. Проте у численних публікаціях основну увагу зосереджено на таких важливих аспектах, як визначення ефективності інвестиційних проектів на мікрорівні, виділення пріоритетних галузей та сфер економіки для іноземних інвесторів, створення сприятливого інвестиційного клімату для них, державне регулювання інвестицій, розвиток інвестиційного менеджменту, вплив приватизації на інвестиційну діяльність тощо. Разом з тим залишаються недостатньо дослідженими питання формування комплексного механізму активізації інвестиційної діяльності, вдосконалення державної політики стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності.

Між тим, економічна ситуація, що склалась в Україні, є такою, коли нереально забезпечити збільшення інвестиційної складової усіх рівнів при загальному згортанні як зовнішніх, так і внутрішніх інвестиційно-утворювальних джерел. Не можна також забезпечити і науково-технологічний прогрес, якщо, як це спостерігаємо сьогодні, передбачені ресурси на фінансування цього напрямку утричі нижчі за критичну межу.

Постановка цілей

Викладене актуалізує проблему управління інвестиційно-інноваційними процесами, зокрема, формування сучасного інструментарію державної політики стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу

Відомо, що досить довгий період науково-технічна та інвестиційна політика здійснювалися централізовано і переважно за рахунок бюджетних джерел та фондів міністерств, а підприємства виступали головним чином у ролі прохачів та користувачів державних коштів, а також займалися багатьма незначними покращувальними інноваціями. Нині ж реальністю стало роздержавлення, формування інвестиційного та інноваційного ринків, що має допомогти ресурсно забезпечити вирішення все більш нагальних проблем інвестиційно-інноваційної діяльності і активізувати її.

Регресивність економіки останніх років до початку зростання ВВП значною мірою пов'язана із занепадом інвестиційної діяльності в Україні; стратегія економічного зростання потребує не просто збільшення інвестицій, а й надання їм інноваційного характеру.

На жаль, як свідчать статистичні дані, інвестиційний підйом 2003–2004 рр. супроводжувався падінням інноваційної активності підприємств (кількість підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, зменшилась з 1496 у 2003р. до 1359 у 2004 р.), що загалом послаблює й економічний ефект інвестиційного «буму». Потребує модернізації система прямої державної підтримки інноваційних процесів. Серед важливих елементів зазначеної системи треба виокремити такі, як прямі державні замовлення на інноваційну продукцію, зокрема, у межах реалізації державних програм енергозбереження, інформатизації та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, створення дослідницьких центрів із змішаним (державно-приватним) фінансуванням; інтеграція бюджетного фінансування прикладних наукових досліджень в систему державних та змішаних інвестицій у межах складання «бюджету розвитку» тощо.

У світлі останніх подій в сфері приватизації потребує особливої уваги проблема спрямування коштів, отриманих від приватизації державного майна, на інноваційне інвестування державних підприємств.

Не менш важливі для розвитку інновацій проблеми породжує і процес детінізації економіки. Має сенс передбачення ряду заходів щодо амністії капіталів, які фактично задіяні в інноваційних секторах.

За нинішніх умов, що склалися у вітчизняній економіці, забезпечення цільового спрямування бюджетних капіталовкладень та підвищення ефективності їх використання має здійснюватись в ході впровадження принципово нового інструменту бюджетної політики – середньострокової програми державних інвестицій. При цьому потребують перегляду і вдосконалення й такі складові державної підтримки інвестиційно-інноваційних процесів, як податкова, грошово-кредитна політика, нормативно-інституційні умови. Напрями їх вдосконалення мають визначатись пріоритетами інституційного забезпечення інвестиційно-інноваційної моделі економічного розвитку країни.

На наш погляд, державна політика стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності має містити комплекс заходів у двох основних напрямках. Перший – це забезпечення сприятливого макроекономічного середовища для інвестиційно-інноваційних процесів, другий – запровадження спеціальних стимулів активізації інвестиційних процесів та інноваційних науково-технічних змін.

Заходи першого напрямку, спрямовані на створення для інвестицій та інновацій сприятливого макроекономічного середовища, передбачають проведення загальної економічної політики, яка відповідала б таким принципам, як здійснення політики низького та передбачуваного стабільного річного рівня інфляції, проведення політики низького оподаткування нової виробничої діяльності, проведення політики інституційної легалізації структурного безробіття, політики низької позитивної реальної процентної ставки банківської системи, політики обмеженого державного позичання як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, політики вчасної систематичної індексації вартості основних фондів та спрямування амортизації на цілі реновації, політики стабільного реального обмінного курсу гривні.

Щодо заходів другого напрямку, які мають діяти як спеціальні стимули в сфері інвестицій та інновацій, важливішими є наступні:

– Пряме державне фінансування інноваційних інвестицій щодо реалізації програм структурної перебудови економіки: підтримка утворення та розвитку нових конкурентоспроможних науко-містких галузей та виробництв, які становитимуть основу матеріально-технічної бази довгострокового економічного зростання країни. Насамперед це стосується таких галузей, як інформаційні технології, аерокосмічний комплекс, біотехнології, виробництво нових матеріалів тощо.

– Пряме державне фінансування інвестицій у розвиток сучасної інноваційної інфраструктури: активна підтримка процесів розвитку транспортних та комунікаційних мереж, особливо інформаційних з приєднанням до існуючої світової інфраструктури бізнесу.

– Застосування системи пільг щодо податку на прибуток за умови його використання на інноваційні інвестиції: при цьому запроваджувати галузеву диференціацію податкових пільг та їх гнучкість залежно від цілей та завдань національної політики технологічних змін. Важлива чітка спрямованість інвестиційно-інноваційних податкових пільг на реальний кінцевий результат виробництва – випуск та реалізацію конкурентоспроможної продукції.

– Запровадження статистичного обліку щодо обсягів та результатів використання інвестиційно-інноваційних податкових пільг: важливі управлінський моніторинг та прозорість у цій справі, з обов'язковим оперативним зворотним зв'язком щодо ефективності таких заходів стимулювання інноваційної діяльності.

– Введення системи податкового кредитування приросту обсягів витрат підприємств на дослідження та розроблення: інвестування технологічних інновацій неможливе без зростання обсягів науково-дослідних робіт, пов'язаних з адаптуванням новітньої технології до конкретних умов виробництва, де вони впроваджуються. Підвищені витрати такого роду перших років випуску такої продукції потребують нормативної системи більш рівномірного розподілення їх обсягів на весь період життєвого циклу інновації.

– Запровадження системи стимулювання кооперації науки і виробництва в інноваційному процесі: встановлення пільгового режиму оподаткування та норм утворення і припинення діяльності організаційних форм, які здійснюють кооперативні науково-дослідні та впроваджувальні роботи спільною діяльністю науково-дослідних установ та виробничих підприємств, банківських та фінансових організацій, що впроваджують чи інвестують наукоємні технологічні зміни.

– Реальне введення в дію положення про дозвіл прискореної амортизації основних фондів підприємств: цей захід перш за все спрямований на стимулювання саме інноваційного інвестування, коли створюється нова продукція – тимчасовий монополіст на ринку, з можливістю профінансувати підвищені витрати підприємства-інноватора за рахунок споживача такої продукції.

– Забезпечення сприятливих торговельних умов для розвитку процесів ефективного формування конкурентоспроможного національного товаровиробника інноваційних продуктів: проведення відповідної торговельної політики з елементами підтримувального протекціонізму, заохочення проектів спільних досліджень та розробок, які надають доступ до високих сучасних технологій, заохочення іноземного інвестора утворювати спільні підприємства, які виробляють наукоємну продукцію, зокрема з найбільш перспективних інноваційних напрямів – інформаційної технології та біотехнології, впровадження міжнародних стандартів для вітчизняних виробництв.

– Відстоювання прав та інтересів вітчизняних інноваторів на зовнішніх ринках: підтримка активної участі вітчизняного виробника товарів та послуг в міжнародному розподілі праці з недопущенням випадків недозволеної та несумлінної конкуренції, активна участь у всіх провідних міжнародних організаціях регулюючих світовий трансфер технологій.

Висновки

Підсумовуючи викладене, треба зазначити, що створення ефективного інвестиційно-інноваційного механізму неможливе без вдосконалення державної політики стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності. Однак формування відповідної державної програми та розроблення заходів з її реалізації потребують одночасних дій щодо відбору та швидкого втілення в життя конкретних інвестиційних проектів та регіональних програм з координації дій суб'єктів господарювання та інвестиційно-інноваційного ринку загалом.

Перспективи подальших досліджень

Подальші дослідження доцільно проводити в напрямку розроблення ефективного механізму стимулювання інноваційної діяльності. Крім того, потребують ґрунтовнішого опрацювання ті інструментарії, які сприяють інвестиційному забезпеченні інноваційної активності підприємств:

грошово-кредитна політика та система податкового законодавства в контексті використання податкових важелів для активізації інвестиційних процесів.

1. Бажал Ю. М., Одотюк І. В., Данько М. С., Лапко О. О., Александрова В. П. *Інноваційний розвиток економіки та напрямки його прискорення: Наукова доповідь / НАН України; Інститут економічного прогнозування / В.П. Александрова (ред.). — К. : Ін-т економічного прогнозування, 2002. — 80с. : табл. — Бібліогр.: с. 75-76.* 2. Краснокутська Н. В. *Інноваційний менеджмент: Навч. посібник / Київський національний економічний ун-т. — К. : КНЕУ, 2003. — 502с.* 3. Лапко О.О. *Державне регулювання інноваційної діяльності: економічний механізм і його вдосконалення: Автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.02.03; НАН України. Ін-т екон. прогнозування. — К., 2000. — 32 с.* 4. Лапко О.О. *Розвиток системи управління науково-інноваційною сферою в Україні // Економіка і прогнозування. — 2002. — № 1. — С. 55-62.* 5. Пересада А. А. *Інвестиційний процес в Україні: Автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.04.01; Київський національний економічний ун-т. — К., 1998. — 28 с.* 6. Стадник В. В., Йохна М. А. *Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. — К. : Академвидав, 2006. — 464 с.* 7. Чухно А. *Інтелектуальний капітал: сутність форми і закономірності розвитку // Економіка України. — 2002. — № 11. — С. 48–55.* 8. Чухно А. *Інтелектуальний капітал: сутність форми і закономірності розвитку // Економіка України. — 2002. — № 12. — С. 61–67.*

УДК 330.43: 338.242.4

І.І. Новаківський

Національний університет “Львівська політехніка”

ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ РОЗРОБОК ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

© Новаківський І.І., 2007

Розглянуто проблеми підвищення ефективності розроблення програмного забезпечення вітчизняними підприємствами. Для обґрунтування рекомендацій у цій сфері насамперед проаналізовано особливості проектного менеджменту в сфері розробок програмного забезпечення, виявлено слабкі місця технології створення програмного забезпечення. Це дало змогу сформулювати модель технології створення програмного забезпечення, запропонувати підходи щодо підвищення ефективності систем управління проектами.

Work is devoted to the problems decision of efficiency increase of development of the software by domestic enterprises. For a substantiation of recommendations in this sphere first of all it is analysed features of design management in sphere of development of software, weak places of creation technology of the software are revealed. It has enabled to generate model of creation technology of the software, proceeding from which it is offered approaches of efficiency increase of control systems of projects.

Постановка проблеми

Сучасний ринок пакетного програмного забезпечення (ПЗ) формується десятками тисяч фірм, які пропонують широкий спектр прикладних програм, створених для роботи на різних платформах операційних систем. ПЗ стає більш інноваційним і розробки цієї сфери дедалі сильніше спеціалізуються, що призвело до значного зростання і диверсифікації галузі. За своєю суттю розробка ПЗ є інтелектуальною діяльністю і загалом вимагає менше наявних ресурсів, ніж виробництво апаратного забезпечення. Саме тому фірм-виробників ПЗ можна знайти в будь-якій країні. Чисельність персоналу в них коливається від одного до десятків тисяч співробітників. А оскільки розробка ПЗ значною мірою є творчою діяльністю, тому є шанс створити унікальне ПЗ, яке принесе високі дивіденти.

Світовий ринок ПЗ зростає колосальними темпами. Значну частку цього ринку займає аутсорсинг або офшорне програмування, коли розробка ведеться на замовлення великих корпорацій [3]. За даними дослідницької компанії Gartner, 72% підприємств, що споживають ІТ-послуги,